

(8)

13. Explain with examples, any two of the following Sūtras : 10

अथस्तनेषु सोदाहरणं सूत्रद्वयं व्याख्यायताम्—
ध्रुवमपायेऽपादानम्; सप्तमधिकरणे च; कर्मणा यमिप्प्रेति स
सम्प्रदानम्; षष्ठी शेषे।

Or / अथवा

Explain, with examples the following sentence :
अथोलिखितं वाक्यं सोदाहरणं व्याख्यायताम्—

“योयता-वीप्सा-पदार्थानतिवृत्ति-सादृश्यानि यथार्थाः।”

14. Expound and name the समास in any five of the following : 10

अथस्तनेषु पञ्चानां विग्रहवाक्यं समासनाम च लिखत—
प्रत्यर्थम्; उपराजम्; चोरभयम्; पञ्चगवम्; कुपुष्टम्;
भूतबलिः; सहरिः; धान्यार्थः; निर्मक्षिकम्।

Or / अथवा

Explain, with examples, any two of the following Sūtras :

अथोलिखितेषु सूत्रद्वयं व्याख्येयम्—
अव्ययीभावश्च; नदीभिश्च; कर्तृकरणे कृता बहुलम्;
तद्धितार्थोत्तरपदसमाहारे च।

★ ★ ★

24A—1500/300

3 (Sem-5/CBCS) SKT HC 2

3 (Sem-5/CBCS) SKT HC 2

2023

SANSKRIT

(Honours Core)

Paper : SKT-HC-5026

(Sanskrit Grammar)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

UNIT—1

(General Introduction to Vyākaraṇa, Śivasūtra,
Paribhāṣā, Sandhi)

(Marks : 20)

1. Answer the following questions as directed : 1×3=3

यथानिर्देशं निम्नलिखितप्रश्नानामुत्तरं प्रदेयम्—

- (a) The close proximity of the letters be called
as _____.

(Fill in the blank)

इति उच्यते।

वर्णानाम् अतिशयितः संनिधिः _____ (रिक्तस्थानं पूरयत)

(Turn Over)

24A/300

(b) How many internal efforts are there in Sanskrit Grammar?
संस्कृत-व्याकरणे आन्तरप्रयत्नाः कतिविधाः सन्ति?

(c) By the Sūtra 'वृद्धिरद्वैत्' the letters ____ are termed 'Vrddhi'.

(Fill in the blank)
'वृद्धिरद्वैत्' इति सूत्रेण ____ वर्णाः वृद्धिसंज्ञकाः भवन्ति।
(रिक्तस्थानं पूरयत)

2. How many Ayogavāhas are there in Sanskrit alphabet? Write their names.

संस्कृतवर्णमालायाम् अयोगवाहाः कतिविधाः सन्ति? तेषां नामानि लिखत।

3. Write short notes on any two of the following : 5

अधस्तनेषु द्वयोः संक्षिप्तटिप्पणी विधेया—

प्रातिपदिकम्; उपसर्गः; सम्प्रसारणम्; विभाषा।

Or / अथवा

Elucidate the idea contained in the following sentence :

अधोलिखित-वाक्यस्य आशयः स्पष्टीक्रियताम्—

“प्रत्याहरोब्धितो न ग्रहणम्।”

4. Explain with examples any two of the following : 10

अधोलिखितेषु सोदाहरणं सूत्रद्वयं व्याख्यायताम्—
आद् गुणः; एङि पररूपम्; ईदृदेद् द्विवचनं प्रगुहम्; एङः
पदान्तादिति।

Or / अथवा

Assess the 'Ratnamālāvyākaraṇa' as a non-Pāṇinian Sanskrit Grammar.
अपाणिनीय-व्याकरणरूपेण 'रत्नमालाव्याकरणं' सविस्तरम्
आलोच्यताम्।

UNIT—II

(Nāṭyaśāstra and Śāstraśāstra)

(Marks : 10)

5. Write the correct forms of any ten words from the following : 5

अधस्तनेषु दशपदानां शुद्धं रूपं लेखनीयम्—

चतुर्णाम्/चतुर्णाम्; परिणमति/परिणमति; अक्ष्ण/अक्ष्णा;
मुष्णति/मुष्णति; वृणोति/वृणोति; मादशानाम्/
मादशानाम्; वारिणे/वारिणे; वनिजः/वनिजः;
विपनिः/विपनिः; आभरन्म्/आभरन्म्; पोषन्म्/पोषन्म्;
रामेन/रामेण; क्षत्रियणाम्/क्षत्रियणाम्; प्रभूनाम्/
प्रभूनाम्; प्रसारन्म्/प्रसारन्म्।

6. Write the correct forms of any ten words from the following :

5

अथोलिखितेषु दशपदानां शुद्धं रूपं लिखत—

मञ्जूषा/मञ्जूसा; धनुषाम्/धनुषाम्; हवीसि/हवीषि;
एतेसाम्/एतेषाम्; प्रावृषः/प्रावृषः; चन्द्रमसः/चन्द्रमणः;
पितृसु/पितृषु; अभिषेचनम्/अभिषेचनम्; पूसा/पूषा;
चिकीर्षा/चिकीर्षा; ज्योतिषा/ज्योतिषा; जिगमिषा/
जिगमिषा; कविषु/कविषु; बहुषु/बहुषु; भिषक्/भिषक्;
युवसु/युवसु।

UNIT—III

(Declension, Conjugation and Roots)

(Marks : 25)

7. Answer the following questions :

1×4=4

अथस्तनानां प्रश्नानामुत्तराणि लेखनीयानि—

- (a) Write the case-ending and number of the following words :

अथोलिखितयोः पदयोः विभक्तिं वचनं च लिखत—

विदुषि; मयुने।

- (b) Write the gender and case-ending of the following words :

अथस्तनस्य पदद्वयस्य लिङ्गं विभक्तिं च लिखत—

तिसृणाम्; यस्यै।

24A/300

(Continued)

- (c)

What form the root 'कु' takes in the first person plural number of लङ्लकार? 'कु'-धातोः लङ्लकारस्य उत्तमपुरुषस्य बहुवचने किं रूपं भवति?

- (d)

Write the correct form of the root 'दृश्' in the second person singular number of लृट्लकार. 'दृश्'-धातोः लृट्लकारस्य मध्यमपुरुषैकवचने शुद्धं रूपं लिखतम्।

8. Answer the following questions :

2×3=6

निम्नलिखितप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत—

- (a) Write the sixth case-ending declension of the word 'विद्यार्थिन्' and the seventh case-ending declension of the word 'राजन्' in all the three numbers.

'विद्यार्थिन्'-शब्दस्य त्रिषु वचनेषु षष्ठ्यन्तं तथा च 'राजन्'-शब्दस्य त्रिषु वचनेषु सप्तम्यन्तं रूपं लिखत।

- (b) Fill in the blanks with correct declension (according to number) :

यथोचितं रूपाणि विलिख्य रिक्तस्थानं पूरयत (वचनानुसारम्) —

भवति _____।

तस्याम् _____।

साधोः _____।

पयः _____।

24A/300

(Turn Over)

(6)

(c) Write the forms of root 'अस्' in लोट् in all numbers of second person.

'अस्'-धातोः लोट्लकारे मध्यपुंस्ये सर्वेषु वचनेषु रूपाणि लेखनीयानि।

9. Write the forms of either 'स्था' in विधिलिङ् in all numbers and all persons or the forms of 'प्रच्छ' in लृट् in all numbers and all persons.

'स्था'-धातोः विधिलिङ्लकारे अथवा 'प्रच्छ'-धातोः लृट्लकारे सर्वेषु वचनेषु च सर्वेषु रूपाणि लिखत।

10. Write any one of the following : 10

अधोलिखितयोः एकतरस्य उत्तरं प्रदेयम्—

(a) Decline 'किम्' in all विभक्तis, वचनस and लिङ्गस.

'किम्'-शब्दस्य लिङ्गचये, सर्वासु विभक्तिषु, सर्वेषु वचनेषु च रूपाणि लिख्यन्ताम्।

(b) Write the feminine declension of the word

'श्रीमत्' in all विभक्तis and वचनस.

'श्रीमत्'-शब्दस्य स्त्रीलिङ्गे सर्वेषु वचनेषु सर्वासु च विभक्तिषु रूपाणि लिखत।

24A/300

(Continued)

(7)

UNIT-IV

(Vibhaktiyarthaprakaraṇa and Samāsaprakaraṇa)

(Marks : 25)

11. Answer the following questions : 1×3=3

अधोलिखिताः प्रश्नाः समाधेयाः—

(a) The first word of समास is called ____ and the second ____.

(Fill in the blanks)

समासस्य प्रथमं पदं ____ कथ्यते अपि च द्वितीयं पदं ____ उच्यते।

(रिक्तस्थानं पूरणीयम्)

(b) Write the Sūtra which forms उपसर्जनसंज्ञा.

उपसर्जन-संज्ञा-विधायकं सूत्रं लिख्यताम्।

(c) The words without a gender and those with a definite gender are the examples of ____.

(Fill in the blank)

अलिङ्गा नियतलिङ्गाश्च ____ इत्यस्योदाहरणम्।

(रिक्तस्थानं पूर्यत)

12. Define कर्म and state the विभक्तis used in कर्मकारक. 2

कर्मणः लक्षणं प्रदाय कर्मकारके प्रयुक्तायाः विभक्तेः उल्लेखः कार्यः।

24A/300

(Turn Over)